СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 126. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 2. червня, 1926. VOL. XXXIV. No. 126. Jersey City, N. J., Wednesday, June 2. 1926. THREE CENTS

Пілсудскі не хоче бути президентом Польщі.

НЕ ПРИЙМАЄ ВИБОРУ І ПОДАЄ ИНШИХ КАДИДАТІВ.

ВАРШАВА, 31. мая. — Національне зібрання, яке складається з послів і сенаторів, вибрало сегодня Пілсудского більшостю голосів Президентом Польщі.

Пілсудскі одержав 292 голосів. Контркандидатом був граф Бінскі, якого поставили праві кола. На него впало 193 голосів. 60 голосів віддано з порожними картками.

Не брали участи в голосованню: бувший премієр Вітос, який втік і один член бувшого кабінету міністрів, якого всадив тимчасовий уряд Бартля до вязниці.

Кажуть, що опозиція не зорієнтувалася добре. Пілсудскі зістав вибраний при першім голосованню. Якщо би було прийшло до другого голосовання, Пілсудскі був би перепав.

Більшість, яку він має за собою в Національнім Зібранню, виносить всего 29 голосів.

Коли Пілсудскому закомуніковано вислід виборів, він відмовився приняти уряд президента Польщі.

В письмі до Національного Зібрання він підносить, що він не мав би ніякої сили і був би звичайною фігуркою в руках партій, а такою він не звик бути.

Рівнож згадує на убитте бувшого президента Нарутовича та на напад на свій дім.

В той спосіб зазначив Пілсудскі, що й його чекає таке саме з боку правих.

Як дальших кандидатів на президента Польщі подає Здзеховского, що є професором університету в Вильні, або професора Мосціцкого.

Резигнація Пілсудского викликала у всіх величезне здивовання.

Якраз відбувалася по вулицях Варшави парада робітників, які тішилися з висліду виборів, як розійшлася вість, що Пілсудскі вибору не прийняв. Ніхто не хотів в те вірити.

Дня першого червня відбудуться другі вибори.

КОНҐРЕС СУФРАЖИСТОК НЕ ПРИЙНЯВ В ЧЛЕНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЖІНОЧОЇ ПАРТІЇ АМЕРИКИ.

ПАРИЖ, 31. мая. — Перший день нарад Міжнародного Конґресу Суфражисток був „найгорячійшим" зі всіх нарад, які колинебудь та організація мала. Виказав він одначе, що жінки можуть бути й добрими політиками.

Ходило о принятте до організації Національної Жіночої Партії Америки, яка поставила внесення, щоби конґрес заявився за зрівноваженнем жінок в індустрії.

Аплікацію на принятте в члени разом з внесеннем відкинено остаточно 123 голосами проти 48. Найбільше виступала проти партії жінок друга американська жіноча організація Ліґа голосуючих жінок.

КРІЗА З ПОМЕШКАННЯМИ В МОСКВІ.

МОСКВА, 31. мая. — Цілковитий брак помешкань руйнує родинне життє. В апартаменті з 4. кімнат живе звичайно 4 родини. За винайм одної кімнати треба платити 500 долярів відступного. Виглядає це на неймовірне, та мимо того є правдивим.

СУДЬБА БРІЯНДА РІШАЄТЬСЯ.

ПАРИЖ, 31. мая. — Завтра вирішиться судьба кабінету Бріянда, який змушений добути значну перевагу в парляменті, бо тільки в той спосіб буде можна перевести ті драстичні реформи, які потрібні для санації державних фінансів.

Бріянд числить на те, що попре його перший раз в життю частина правих, бо з лівих богато відпаде і буде голосувати проти него.

КУДИ ВИВЕЗУТЬ АБД-ЕЛЬ-КРІМА.

ФЕЗ, 31. мая. — З достовірних жерел подають, що Абд-ель-Крім буде перевезений до Франції, де йому призначуть скромну, але вигідну віллю на дальше життє.

Абд-ель-Крім не буде рівнож капітулював перед султаном, як то було пляноване.

Еспанці домагаються, щоби судити його за вбийства полонених, але Французи спротивилися тому.

З тою справою не буде тепер більше клопоту, бо Французи і Еспанці заняті більше актуальною проблемою, а саме уложеннем нових границь, себто поділом території Рифів.

НЕ МОЖУТЬ ПРИЙТИ ДО ЗГОДИ.

ЛОНДОН, 31. мая. — Майнерська юнія вислала своїх головних урядників до Лондону на переговори, куди зїхалися рівнож і представники вуглевих баронів. Премієр Болдвин заоферував 3,000,000 фунтів стерлінґів як субсидію для майнерів з боку уряду. На ту його оферту ніхто досі не відповів ні словом.

АМЕРИКАНСЬКИЙ БАЛЬОН ЗДОБУВАЄ РЕКОРД.

БРУКСЕЛЯ, 31. мая.— Американський бальон Ґудайр III. здобув рекорд в т. зв. Беннет перегонах, перебувши 528 миль серед незвичайно поганої погоди з дощом і снігом.

Лет вібувся з Антверпії в напрямі Швеції. Бальон осів в Солвесбурґ в полудневій Швеції.

Другий американський бальон Ейкрон Н. А. А. десь затратився в дорозі і за ним тепер пошукують.

ДЕСЯТЬЛІТНІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА ПРИЗНАЧЕНІ НА ПОШИРЕННЯ КУЛЬТУ ФРАНКА СЕРЕД АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Тому в часі від 28. мая до кінця вересня повинні відбутися в кождій українській місцевости виклади, збори, концерти чи вистави, присвячені памяти Франка.

В кождій місцевости повинна бути переведена рівнож збірка на памятник Франка.

Хай не бракне між нами нікого, хто не зложив би жертви на памятник для Того, що нам а не собі добував кращу долю, що бажав для скованих волі, для нещасних долі і рівної правди для всіх.

Всі жертви на памятник Франка належить слати до:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

НАЙСТАРШИЙ І НАЙНОВІЙШИЙ ВИНАХІД ЕДІСОНА.

Вісімдесятилітний Едісон є все ще кріпкий і жвавий та веселий, лиш не любить... редакторів. А до нього дуже часто навідуються цікавські репортери американських ґазет. Ставлять йому питання і настирливо хочуть видобути всі тайники його великого ума. Недавно зайшли до Едісона кількох репортерів, а були між ними і жінки. Ці останні, звичайно найбільш цікаві, стали питати, що є його першим винаходом. „Скажу вам дуже радо", — була відповідь Едісона. — „Я був тоді малим хлопцем і продавав ґазети. З ґазет я довідався про велику крадіж у одного банкиря. Я пішов до того банкиря і сказав йому, що я винайшов апарат, при помочі якого злодії, що хочуть добутися до каси, самі ловляться. Мій винахід подобався банкиреви і я йому той апарат відступив під умовою, що за нього дістану дочку банкиря за жінку. За кілька днів банкир занедужав, бо хотів в ночі поглянути до каси і сам зловився." — Репортеркижінки були дуже зацікавлені і спитали, що сталося з дочкою банкиря. „Банкир мені її не дав". — „А який же є ваш найновійший винахід?" — „Найновійший — це ось та байочка, яку вам розказав", закінчив розмову Едісон.

ВЕСЕЛИЙ ПОХОРОН УДОВИЦІ.

Італійська „Ґазета дель Попольо" повідомляє з Мадрида: В місцевости Кастеллі тяжко хора 80-літня вдовиця перед смертю прикликала богато молодців і просила їх, щоби в хороні супроважали її якнайвеселійше. Замовила спеціяльну музику і розпорядила, що мають грати підчас похорону. Перед цвинтарем уладили танці. Вертаючи з похорону, сільські парубки поступили до удовиної хати й випили все вино, яке було в пивниці.

ЯК НИЗЬКО ОПАДАЄ ТЕМПЕРАТУРА В ТРОПІЧНИХ ОКОЛИЦЯХ?

Про температуру в тропічних околицях часто бувають ще мильні поняття. Замітне в тих оклицях є, що там менше буває незвичайно високих температур, зате досить є малих змін температури. Навіть у найхолоднійші місяці, в „дощевий час" в тропічному підсоні буває ще тепло до 18 степенів. За те в „сухих кліматах", прим. у пустині Сагарі ріжниці є більші, а то передусім тому, що тут нема дерев, отже є велика ріжниця температури дня і ночи. Ніч після жаркого дня часто буває прикро холодна, термометер опадає до + 10, а навіть + 8 степенів Цельзія. Тому зрозуміле є, що тубольці дріжуть із зимна в своїх тонких одягах а на екваторі може таксамо мерзнуть як ми при десять степенях зимна. Та, взагалі, воно залежне від привички.

БРАК ЖІНОК У БРАЗИЛІЇ.

З держави Мінас в Бразилії повідомляють, що там просто затрівожуючий брак жінок. Положення там ще гірше як попередніх років. На 13,625 нежонатих мущин і 658 вдівців припадає ледви 5.810 дівчат і вдів. В місті Мерцес тоїж держави заложено товариство, що малоб за завдання помагати в заключуванню подруж та спроваджувати дівчат, що хотілиб вийти замуж за тамтешніх мущин.

ЗАБОРОНА ЛІЗТИ НА ГОРУ.

Анґлійські власти в Індії дізналися, що тибетанський уряд видав розпорядок, яким забороняється чужинцям робити виправи на найвисшу в світі гору Еверест в ціли виходу на вершок тої гори. Тибетанці вважають Еверест дахом світа і є проти того, щоб люде заходили там, де, по думці забобонних Азіятів, можуть перебувати лише боги.

КИТАЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У МОСКВІ.

Китайський університет у Москві, оснований на спомин Сун-Ят-Сена, має 280 студентів, із тих 24 китайських жінок. Найбільше з тих студентів рекрутується зпоміж Китайців, які скінчили висші школи в Китаї і в Европі, а передусім у Німеччині й Франції. Наука триває два роки. Викладають: історію Заходу, Китаю, Сходу, політ. економію, екон. ґеоґрафію й т. д. Виклади йдуть на російській, німецькій, французькій і анґлійській мові. Помічні научні інституції цього університету є: кабінет для пізнавання сх. земель, економічний кабінет і т. д. Ректором є звісний Карло Радек. Університет дає до розпорядимости студентів інтернат, який має бібліотеку, чительню, харчівню, клюб і ин.

БОЖЕВІЛЛЯ ПІСЛЯ ГРИПИ?

У великих російських містах лютує тепер грізна пошесть ґрипи. Забирає багато жертв. Із самого Петербурга повідомляють про 2.000 випадків недуги. Як повідомляють рижські ґазети, ця пошесть замітна цим, що в багато хорих, які вже почали виздоровляти, появлялись обяви психічних недуг. Одначе лікарі сподіються, що це божевілля є лише переходове і проминe до кількох тижнів.

ОПОДАТКУВАННЯ НІГ.

Варварський звичай деформування ніг молодих Китайок закорінився так глибоко, що навіть строга заборона републиканського уряду не відносить бажаного успіху. Тому в деяких частях Китаю, там, де сягає влада ґенералів Фенґа й Чанґа (Пекін і Шантунґ) ввели податок у висоті три доляри місячно від кождої Китайки понизше 30 літ, яка деформує собі ноги. Може цей розпорядок більше поможе як заборони, бо Китайці є ощадні й скупі.

Відкриття торжества в память 150-літної независимости Америки.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 31. мая. — Сегодня рано падав дощ і була погана погода, але як надійшла хвиля святочного отворення Сесквисентениал, засвітило сонце.

Величезні товпи народа рушили в супроводі музик та співів на виставову площу.

Дощ та болото трохи пошкодили святови, та всеж таки яких 100,000 людей взяло участь в параді та відчиненню того великого свята, яке задумує Америка устроїти з приводу 150-літних роковин своєї державної независимости.

З рамени уряду взали участь секретар стейту Келлоґ, що заступав президента Кулиджа та секретар торговлі Гувер. Оба вони виголосили промови, які нарід гучно оплескував.

Говорив ще мейор міста Кендрик, а не прибув на свято ґовернор Пиншо і то задля особистої урази.

Конґресмена Вера, що зістав щойно вибраний сенатором, витали дуже остентаційно.

Свято розпочато 150 гарматними вистрілами.

Весь час підчас церемонії літали в воздусі над площею літаки.

Само торжество розпочалося приняттем в Ситі Голл.

КОЛИ ЇХАТИ ОГЛЯДАТИ ВИСТАВУ В ФИЛАДЕЛФІЇ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па, 31. мая. — Виставу відчинено, але кождий завважить, що вона ще не викінчена. Як тільки покінчено офіціяльні промови, зі всіх сторін чути було удари молотів. Всюди працювали над викінчуваннем будови павільонів.

Перед 15. липня не будуть могли покінчити робіт. Забавові павільони і площі будуть викінчені за місяць. В деяких місцях щойно розпочато роботу.

ПО ЧІМ ПІЗНАТИ, ЩО ВИСТАВА ВЖЕ ЗАЧАЛАСЯ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 31. мая. — Точно з отворенням вистави піднеслися ціни на споживчі артикули, а з ним піднісся чинш на мешкання.

ЯК ВИПАЛО СЬОГОРІЧНЕ СВЯТО ПРИКРАШУВАННЯ ГРОБІВ В ВАШІНГТОНІ.

ВАШІНГТОН, 31. мая. — Як кождого року так і сего зібрався уряд з президентом на національнім цвинтарю в Арлінгтоні, щоби віддати пошану тим героям, що закріпили своєю смертю самостійність американського народу. Разом з ними прибула на свято велика маса військових, цивільних та дипльоматичних достойників.

Згідно з традицією президент Кулидж виголосив бесіду, якої тема оберталася довкола світового мира.

Президент підніс, що женевська розоружна конференція повинна дати світови певний свобідний віддих та охоронити його від тих нещасть, які несе з собою уоруження держав.

При допомозі Ліґи Націй і Міжнародного Суду буде можна перевести розоруження в Европі. Справа та лежить Америці і урядови дуже на серцю і вони її попруть з всеї сили.

Треба тільки трохи доброї і щирої волі а менше взаїмних обвинувачень і підозрінь між поодинокими державами, а справа загального світового розоруження піде вперед.

Дальше говорив президент про піднестення добробуту в Америці і підніс, що коли ми зменшимо податки, а люде наші забагатіють, буде лучше жити і другим народам, бо й за них американський нарід не забуде, а в потребі їх поратує.

СЕНАТОР БОРА, ГОЛОВНИЙ ОБОРОНЕЦЬ ПРОГИБІЦІЇ.

НЮ ЙОРК, 31. мая. — В своїй недільній промові в Болтімор, сенатор Бора виявив себе фанатичним приклонником прогибіції та противником всякої можливости модифікації акту Волстеда.

Супроти того ставлять його з боку сухих на кандидата на президента в кампанії на 1928 рік.

Заразом від імени Протисалунової Ліґи запрошують Бору до Ню Йорку до участи в боротьбі проти референдум за злагодженнем прогибіції.

ЗЇЗД МАСОНІВ В ФИЛАДЕЛФІЇ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па., 31. мая. — При відчиненню вистави взяло участь 20,000 масонів.

Підчас вистави відбудеться зїзд масонів, на який прибуде 250,000 масонів з цілої Америки.

ВИНАЙШОВ НОВИЙ АПАРАТ ДЛЯ ПОМІРУ ЗЕМЛЕТРЯСЕНЬ.

ЛОС ЕНДЖЕЛОС, 31. мая. — По довгих літах праці вдалося д-рови Джеґґерови винайти апарат, який буде можна мати в кождій хаті так як термометер а який буде показувати найменші заворушення і потрясення в землі.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ПОСТАВИТИ СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА?

Андрій Іванів, секретар відділу 217. У. Н. Союза в Рочестер, пише:

„Українські іміґранти в Злучених Державах переживають добрі й недобрі часи. Одним з нас живеться добре, а декотрим життя йде мізерно, бо пейда не вистарчає навіть на прожиток. Звичайно воно так, що щасливі ті, що бездітні, як вони здорові, а ті, котрих доля вщасливила більшою родиною, то вже не такі щасливі. Яких 30 літ тому назад бувало так, що коли наш робітник відчував в Америці горе й нужду, то на випадок його смерти його родина лишалася без забезпечення, а родина не мала звичайно навіть за що покрити похоронні кошти, про прожиток родини вже й не казати. І трафилися тоді люди, які заложили українську запомогову орґанізацію, яка мала дати забезпечення родинам українських робітників на случай їх каліцтва, недуги й смерти. З невеликого початку виросла нині велика орґанізація, Український Народний Союз. Ся орґанізація має нині десятки тисяч членів, карних жовнірів української іміґрантської армії, та добрих провідників, ґенералів того війска.

„Власне тепер стає перед сею армією ще одно завдання. Хто живе нині серед наших людий, той певно знає, кілько старих наших людий, і кілько наших сиріт тиняється без притулку. Як колись ми зорґанізували Уркаїнський Народний Союз, щоби дати зараду одній потребі наших людий, так ми мусимо тепер зробити щось на зараду сій потребі. Другі народи вже найшли на се зараду, а називається вона Сиротинець для сиріт та притуловище для старих. Про виставленне такого сиротинця говориться в Українськім Народнім Союзі вже з давна. Дуже богато писалося перед послідною конвенцією. З усіх відділів передковенційні проєктодавці домагалися вирішення справи. Конвенція дебатувала справу, і делеґати рішили передати справу головному урядови Союза, а сей на своїм річнім засіданню в лютім сього року ухвалив дати на сю ціль на разі 10 тисяч долярів, але попросив членів зложити від себе жертву на будову Сиротинця У. Н. Союза. В сей спосіб остаточно справу будови поставлено на послідний степень.

„На сей заклик відкликнувся і наш відділ Українського Народного Союза, Братство св. Йосафата в Рочестері. На місячнім мітинґу, що відбувся дня 16. мая, уряд прочитав відозви уряду Союза та предложив справу членам. Без довгої дискусії відділ постановив признати своїм святим обовязком поперти всею своєю силою як найскорше діло будови Сиротинця Українського Народного Союза. Члени просто з радостю привитали плян і заявили однодушно, що вони приймають на себе той тягар, який радить на себе взяти добровільно уряд. Члени відділу заявили готовість не лишень зложити одноразову жертву в сумі одного доляра, але й складати таку жертву аж до слідуючої конвенції. З огляду на те, що наше братство се другий щодо числа членів відділ Українського Народного Союза, маючий 200 дорослих членів, то члени самі зложать на сю ціль 200 долярів. Щоби справу ще краще започаткувати, збори ухвалили з каси кромі сього ще 100 долярів.

„Відділ певний, щб й другі відділи підуть нашими слідами, то незадовго певно стане величавий Сиротинець Українського Народного Союза, який буде помочю для всіх потребуючих українських іміґрантів, а славою для других."

Таких листів від відділів Українського Народного Союза є більше. Ще давнійше писав Дмитро Потажний, секретар Братства Сошествія св. Духа, в Лейквуд, Огайо:

„Коли наспіла чутка до нашого відділу, що Український Народний Союз збирається вибудувати добровільними жертвами Сиротинець, то відділ сейчас рішив на своїх зборах піддержати сю справу жертвою 25 долярів з відділової каси та добровільними жертвами, які вже на тих самих зборах зложили присутні члени: Іван Денеґа 5 долярів, Михайло Колодій 2 доляри, Михайло Мильничин, Михайло Мартиняк, Іван Цісельський, Теодор Грущак, Дмитро Потажний, Микола Павлуцький, Андрій Шалайка, Грогорій Онисик та Франко Віркіовський по 1 дол. Збори рішили продовжувати добровільні жертви та збирати їх кождої неділі. Збирати має право кождий член.

„Сиротинець Українського Народного Союза викликав велике одушевленне серед членів. Всі певні, що ми його виставимо. Всі мають охоту до роботи. Вони раді, що жертви добровільні, та що кождий своєю жертвою може показати, як дорога йому справа. По сьому ділі члени бачуть, яким правдивим опікуном для своїх членів та їх родин є наша українська найбільша орґанізація, Український Народний Союз.

„Най живе Український Народний Союз та Сиротинець."

Коли такий настрій запанує серед усіх відділів Українського Народного Союза, тоді ми не довго будемо ждати, поки виставимо величавий сиротинець.

Лишень менче слів, а більше праці. А працею тут є жертви. Складаймо жертви. Се наше діло.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА.

КООПЕРАТИВНІ МЕШКАННЯ

Нема родини, або окремої людини, яка не потребувалаб помешкання. Це є перша й може найголовнійша потреба людий. Від вигідного, гарного, ясного помешкання залежить здоровля людини не меньше, як від доброго харчу. Крім того для кожної родини, а особливо для більшої, надзвичайно тяжко знайти помешкання, відповідаюче її потребам.

Наші люди, особливо в великих містах, живуть у тяжких гиґієнічних умовах. Помешкання їх темні. Вони мають мало воздуху. До їх вікон не тільки сонце ніколи не заглядає, але навіть і світла так мало, що цілими днями доводиться світити електрику, або ґаз. Мало хто собі уявляє, яку величезну шкоду для здоровля людини, а особливо для дітей, приносить таке помешкання. Діти, тай дорослі, завжди бліді, малокровні, мають вигляд хорих, скаржаться все на болі голови то що, а не знають того, що в більшости це буває від браку воздуху та світла.

Варто перейти по тих районах великих міст, де живуть наші люде, аби вже із зовні побачити ті жахливі умови, в яких перебувають десятками років наші люди самі, та виховують їх молоде покоління. На вулиці часто сморід. Воздух важкий, спертий. Деж візьметься здоровля у людий? Якими виростуть їх діти, які ніби молоде деревце без воздуху і світла ледве животіють, а не жиють?

Помешкання, в яких найбільша частина наших людий живе, збудували були давно ріжні спекулянти спеціяльно для новоприбуваючих еміґрантів. Ніхто з них не турбувався тим, аби дати еміґрантови вигідне й добре уряджене помешкання. Була лише одна мета: витратити як найменьше гроший на будівлю, а заробити від еміґранта як найбільше. Тому й сталося так, що еміґрант змушений за темні діри платити значні гроші.

Був час, коли думали люди, що поживуть вони тут де скільки років та й виїдуть до дому. Але тепер з ріжних причин уже мало хто думає повертатись до краю. Тому й варто нам подумати, якже влаштуватись з найголовнійшою своєю потребою, добрим помешканнєм.

Над цим давно вже думали люди з еміґрації, тих еміґрантських народів, що прибули до Америки перед нами. Вони й розвязали це питання в той спосіб, що почали орґанізувати для сеї цили кооперативи, а сі орґанізації будували кооперативні фамілійні доми.

В останні часи кооперативні помешкання набули такої популярности, що навіть окремі будівельні фірми будують великі „апартмент гавзи", або ґрупи окремих будинків та продають їх приватним людям на спільну власність, називаючи такі помешкання кооперативними. Звичайно така фірма, що будує ці помешкання, хоче вже при продажі добре заробити, але й в такому разі всеж далеко вигіднійше купити собі таке „кооперативне помешкання" ніж на все своє життя залишатися в найманому. Звичайно в таких випадках фірми вимагають певної вплати з гори, яких десять-двайцять відсотків вартости помешкання, а решту розтягають на сплату на довші часи. Сплачується місячними ратами, як звичайний рент. За яких десять-пятнайцять років таке помешкання можна виплатити, тоді як залишившися в нанятому, всі гроші, заплачені на рент, пуститься до кишені власника будинка. Платячи рент в кооперативнім помешканню, квартирант тим купує собі те помешкання. Крім того практика показала, що в кооперативному помешканню ренту доводиться платити далеко менче, ніж в приватних домах.

Наприклад в нюйорській дільниці Брукліні вже збудовано більше трьох десятків великих кооперативних будинків, з десятками помешкань в кождому. Всі ці помешкання належать до робітничих кооператив. Збудовані вони і уряджені після послідних вимогів техніки. Мають вони, все, починаючи від прекрасних ванн з тушами аж до парового огрівання. В них доводиться платити від 7 до 10 долярів в місяць за кімнату. Для порівнання треба сказати, що помешкання, за яке кооператор платить $35 на місяць, в приватному будинку поруч нього платиться $60. Помешкання, за яке в приватному домі платиться $80, кооператору обходиться в яких $44 в місяць. До цього треба памятати, що кооператор, такби сказати, платить гроші за помешкання самому собі, бо він його купує собі на власність і за яких десять років йому прийдеться платити лише незначні кошти, потрібні лише на утримання дому. Тимчасом напевно той, хто платить й тепер більше ніж кооператор за помешкання, буде мусів платити ренту ще більше.

Виходить, що кооперативне помешкання дешевше від найнятого тому, що кожен мешканець є співвласником цілої будови, а через те він залишає в своїй кишені увесь той заробіток, який має з дому його властитель.

Кожен властитель кооперативного помешкання має зрештою ту користь, що вартість лотів з часом зростає. Він мешкає в кооперативнім помешканні так довго, поки сам забажає, та не боїться того, що ось прийде місяць і властитель дому або збільшить платню за помешкання, або вимовить йому хату. Далі таке кооперативне помешкання, як цілком приватна власність, переходить в спадщину родині. Коли хто має виїхати в друге місце, то завжди продасть легко своє помешкання й тим верне собі ті гроші, що виплатив за нього. Отже нібито він проживав задармо в ньому певний час.

Ранійше в Европі, а тепер уже й в Америці, будовано величезні кооперативні будинки з діточими садами при них, з власними паровими пральнями та иншими потрібними урядженнями, що все поліпшують і здешевлюють кошти життя.

Звичайно добре мати свій власний будиночок, але утримання його далеко дорожче коштує ніж помешкання в кооперативному будинку. Крім того, окремий будинок не може дати тих всіх вигод, які дасть кооперативний, на багато помешкань збудований, дім. Тому в останні часи навіть багатші Американці почали продавати свої окремі будинки та будувати кооперативні. Наприклад майже вся гора одної з найкращих улиць в Ню Йорку „Парк Евню" вкрита такими кооперативними будинками мілонерів. І чим далі, тим більше росте кількість таких будов в ріжних кінцях міста та країни.

З іміґрантських ґруп можна вказати на фінляндську. Тепер Фіни мають в одному Брукліні 22 кооперативні будинки, в яких мешкає 350 фамілій. Вартість тих будинків виносить 1,500,000 долярів. Кожен з власників помешкання має кооперативних шерів на одну-дві тисячі долярів, які дають їм що річно 5%. Такого проценту там банк не заплатить. Отже крім вигоди власного помешкання, вони ще мають вигідно й безпечно вложений свій капітал.

Пара вже нам нарешті взятися за розум та не викидати даремно міліони долярів, як рент за свої помешкання. Треба нарешті, взятися за будування і купівлю кооперативних помешкань. Зробити це не трудно, маючи на увазі, що майже в кождому місті Америки є так звані консумційні кооперативні домові союзи, до яких треба звернутися за порадою, яку вони дуже охоче подають. Можна або вступити в члени, або одинцем, або ще краще, зібравши десять-двайцять людей, заклясти свій український кооператив, інкорпувати його та або збудувати відповідний дім, або навіть купити від якоїсь фірми готовий дім з відповідними помешканнями.

Не треба довго думати, але треба робити й робити. В творенні позитивних цінностей і орґанізацій, а не в партійній гризні та політиканстві поліпшення нашої долі.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В БЕРЛІНІ.

Життя української кольонії в Берліні зазначилося в останніх місяцях деяким оживленням, хоч загальні життєві обставини не змінилися на краще й українська кольонія з кождим днем стає менша.

В січні ц. р. берлінська кольонія розпращалася з проф. **Б. Лепким,** що після десятилітнього побуту на чужині вернувся з своєю сімєю на своє старе, передвоєнне місце до Кракова. „Українська Громада" пращала його окремими товариськими сходинами, на які зійшлися не тільки майже всі члени цього найстаршого берлінського товариства, в котрому Лепкий був довший час головою, але й богато його посторонніх прихильників і знакомих. Велика участь гостей і довгий ряд промов, які розпочав голова „Укр. Громади" др. Кузеля, виявили найкраще, яким поважанням і якою любовю тішився проф. Лепкий між місцевим українським громадянством.

„Українська Громада", на якій найтяжче відбилося прикре положення нашої еміґрації, відновила від осени свою діяльність товариськими сходинами, що тепер відбуваються в льокалі „Української Домівки" (Шарльотенбурґ, Віпяніштр. 37). Дня 10. квітня ц. р. „У. Гр." відбула свої чергові загальні збори в присутности 29 членів. Із звідомлення виявилося, що „Українська Громада" за останні два роки втратила поверх 50 членів і має тепер ледви пятьдесять кілька членів: Инші виїхали з Берліну на Україну або до Чехії й Франції. При такім малім числі членів і ще менших грошевих засобах „У. Гр." не могла розвинути відповідної діяльности, одначе старалася по змозі відкликатися на всі потреби дня, піддержувала зносини з другими, українськими й чужими орґанізаціями, уладжувала святочні сходини й обходи і т. д. На зборах вибрано теж новий виділ, до якого увійшли між иншим др. Зенон Кузеля, яко голова; інж. С. Шемет і полк. Е. Коновалець, яко заступники голови; й Д. Олянчин яко секретар.

В березні заходом молодежи були уладжені святочні вечерниці з приводу **65 роковин смерти Т Шевченка.** Хоч вечерниці були доволі скромні, треба подякувати українській молодежи, що ними займалася, не оглядаючися на те, як до того поставиться „критика".

На 11. квітня був скликаний зїзд студентського „Сусонда", одначе не міг відбутися, бо не приїхали представники найважнійшої й найчисленнішої орґанізації у Данціґу. До „Сусонда" належить тепер поза Данціґом 4 укр. студентські орґанізації: „Основа" (12 членів), „Університанти" (18 членів), „Аґрономи" (5 членів), „Університанти в Кеніґсберзі" (7 членів) із 37 членами.

Крім „Сусонда" українська молодіж гуртується ще в „Спілці Українських Студентів", що числить коло 30 членів у Берліні, Кілю й Ґетінґен. Товариство „Академічна Громада Студентів-Українців у Німеччині", засноване в 1922 р. на радянській основі, скінчило в січні ц. р. своє істнування, розвязане постановою третьої „Всечерманської Конференції Союза Студент. Орґанізацій СССР. Ґерманії".

Ен. Ул.

ЧОЛОВІК, ЩО ГОВОРИВ 33 МОВАМИ.

В Італії помер недавно вчений, котрий міг похвалитися тим, що володів знаменито 33 мовами. Вчений той, Вітторіо Пунтоні помер так тихо як жив. Був професором університету в Пізі. Володів не лише всіми европейськими мовами і численними діялектами Далекого Сходу, але знав також багато европейських діялектів головних мов. Спеціяльнож присвятився студіям над клясичними мовами старинности, залюбки студіював старо-індуську мову і старо-грецьку. Вже як студент звернув на себе увагу незвичайними здібностями. Славний знавець санскриту Теса вибрав собі його за наслідника. Раз проф. Теса дав Пунтоніему зробити коректу своєї книжки про походження старогрецьких діялектів. Пунтоні скреслив один акцент над самозвуком; Тимчасом виявилося, що то проф. Теса зробив помилку в рукописі. Професор як побачив, що Пунтоні скреслив акцент, потягнув студента до відповідальности. Пунтоні доказав, що акцент непотрібний. Зате втратив ласку професора. Мусів покинути Пізу, довгий час блукався по Франції й Італії, ніде не міг найти сталої посади. Жив у великій нужді — а все те за один-одинокий акцент над самозвуком. Вкінці Тесу покликали на університет у Падуї; тоді Пунтоні міг вернути до Пізи. Зробив скоро каріеру. Іменований професором видав багато фахових праць про старинні мови. Пунтоні не раз старався перепросити обидженого професора Тесу, але надаремно.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ОКУЛЯРИ ПРИНОСЯТЬ ЩАСТЯ.

Китайці виявляють для окулярів забобонний пошанівок. Носяць окуляри Китайці не лише для поправи зору але й для — щастя! Бо Китайці вірять, що чоловікови „озброєному" в окуляри не може статися ніщо злого, ніщо не вдіють йому демони темряви. Тому часто буває, що носять окуляри люде, які мають знаменитий зір. Китайські окуляри роблять спеціяльним способом: рогову оправу з панцира „святих" звірят, а скла з „кристалів щастя" із святих гір, а шліфованих піском із святих гір. Такі скла навіть після ошліфування є досить матові і дуже примітивні. Тепер багато привозять скла зза границі. Коли Китаєць стріне свого начальника, на знак пошанівку здіймає свої окуляри. Колиб не зняв їх, то це вважається великим товариським нетактом.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МАНВІЛ, Р. АЙ. Бр. св. Стефана, від. 181, повідомляє всіх своїх членів, що мітинґ піврічний відбудеся дня 6. червня о годині 1-ій пополудни. Проситься всіх членів місцевих і позамісцевих прийти на сей мітинґ, бо є дуже важні справи до полагодження. Буде рівнож справа Сиротинця, яку муситься вирішити на сім мітинґу. Неявившийся член заплатить кару після статута. — П. Любянецький, предс.; Ю. Ясінчук, секр.

ЛЕЙКВУД, О. Бр. Сошествія св. Духа, від. 108 У. Н. Союза, повідомляє всіх членів місцевих і позамісцевих, що мітинґ не буде відбувався в неділю, а у суботу першу в місяцю. Слідуючий мітинґ відбудеться дня 5. червня о годині 7-ій вечір, в гали церковній. Проситься членів прибути на цей мітинґ івиріивнати місячні вкладки, бо впротивнім разі поступиться після статута. — Дмитро Потяжний, р. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Свобода, від. 194, повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудесь о 7.30 вечером в суботу, дня 5. червня, в гали Kasino, 158 W. 44th St. Обовязком кождого члена є явитися на призначений час і заплатити свої вкладки. — С. Шимків, пр.; Іван Витяк, секр.

ІНДУСТРІЯЛЬНА ОСВІТА.

Індустріяльна освіта є так само давна як сама індустрія, але лише в останньому десятилітті публичні школи серіозно приступили до включення в свою програму курсів по індустріяльній освіті. Від часу як стара система челядництва віджила свій вік і в парі зі зростаючою свідомістю про потребу навчання великої армії індустріяльних робітників успішнище пристосуватись до її своїх життевих завдань, було запропоновано покласти на публичні школи обовязок підготовки учнів в школі до праці, що їх чекає після скінчення школи. Були голоси за і проти пропозиції, але кінець-кінців обидва погляди зійшлись на тім, що певного рода індустріяльна підготовка школярів корисна і потрібна. За останні два роки дискусії і спори починають уступати місце практичним плянам щодо налагодження цілої справи індустріяльної освіти.

В Злучених Державах термін „індустріяльна освіта'' часто вживається для означення всього, — від найпростійшої праці біля варстату в елементарних школах до цілочасної науки в торговельних школах та до праці в підготовчих департаментах промислових заведень. Таке широке вживання слова часто приводить до значного замішання, особливож відколи повну індустріяльну освіту почали клясифікувати як індустріяльне мистецтво або фізичну вправу. Клясифікація індустріяльної освіти повинна опиратись на характері цілі, поставленої в основу підготовки чи навчання.

Цілі індустріяльних курсів, що є вже загально признані, є слідуючі:

1. Вправити руку і око шляхом певних операцій до свідомого вживання знаряддя і матеріялу, все одно якої хто професії.

2. Розвинути охоту до конструктивної праці з ріжними родами матеріялів, длятого, щоби дана особа могла бути краще розуміючим консументом, без огляду на її заняття.

3. Познайомити ученика з важніщими індустріяльними промислами і мистецтвами, так щоби він опісля міг лекше і свідоміще вибрати собі заняття.

4. Розвинути здібність до виконування ріжних практичних завдань суспільного і домашнього характеру, хоч і не в такій мірі, як це можна дістати шляхом фахової освіти.

5. Приготовити ученика до корисного і вигідного вступу на роботу в певнім індустріяльнім фаху.

6. Дати нагоду тим, що вже вибрали собі заняття, поглибити знання і вправність, яку вони вже посідають, в тій ціли, щоби вони могли набратись більше знання і досвіду по свойому фаху і швидче могли добитись кращого становища.

Істнуючі денні промислові школи в Америці можна поділити на три головні кляси: 1.) Окремі школи, що включаються в міську систему початкових публичних шкіл. 2.) Промислові департаменти в середніх школах (гай-скулс), 3.) Державні промислові школи.

У відповідних умовах специяльні промислові школи мають певні шанси на успіх. Відділи індустріяльної освіти, що організуються при „гайскул", звичайно не годні належно функціонувати в академічній атмосфері, що характеризуе собою міську середню школу. Там, де були основані державні промислові школи, вони показались успішними. Ідеєю державних промислових шкіл особливо перейнявся стейт Кенетикат і має їх тепер 8.

Стейт Висконсин перевів такі закони, що позволяють розвинути практично підготовчу індустріяльну освіту в дещо відмінний спосіб, ніж це можливе в инших стейтах. В цім стейті істнує закон про челядництво, там є специяльна індустріяльна комісія і окрема рада для індустріяльної освіти, — тому там є змога оснувати специяльні індустріяльні школи багато лекше і без перешкод з боку традиційної системи навчання.

Правдоподібно найвідповіднішою в цілих Злучених Державах школою є „Мілвокі Вокейшенал Скул''. Минулого року до тої школи ходило на ріжні курси 16.355 учеників.

Федеральна Рада для Індустріяльної Освіти недавно опублікувала, що в денних промислових школах, як також в тих школах, що мають ріжні специяльні курси по індустріяльній освіті, проводилось 158 ріжних курсів.

Протягом останніх семи років помітний значний зріст вечірних комерційних та індустріяльних курсів в звичайних школах. В 1924 р. до вечірніх шкіл, що дістають допомогу федерального уряду, вчащало 85.000 учеників. Перепис Злучених Держав нараховує одинайцять загальних груп занять: харчові і споріднені продукти; залізо, сталь і їх продукти; деревляні продукти; ремінь і ремінні продукти; папір і друкарство; хемікалії; камінь, глина і скляні продукти; автомобілі і вози; залізнодорожні робітні і ріжні індустріяльні заняття. Робітники з усіх цих загальних груп вчащали до вечірних кляс.

Двайцять пять стейтів завели певного рода закони відносно часової примусової освіти. В инших стейтах кошти на часові кляси і підготовчу практику призначені законом. Вік учеників, які повинні вчащати до кляс фахової підготовки, не однаковий у всіх стейтах: в деяких стейтах закон постановляє 14 років, в двох 16, а в одному 12 років яко час для фахової освіти. Число годин на науку також не однакове: в деяких стейтах вимагається 4 години, в деяких 8 годин на тиждень.

В протягу навчального року, що скінчився 30. червня 1922 р., в цілих Злучених Державах вчащало до часових фахових кляс 228.555 учеників, в 1924 р. 321.138.

В багатьох стейтах місцеві департаменти освіти відбувають окремі конференції з метою наладження курсів по домашній механіці. На таких конференціях натиск робиться на ці користи, які мається дістати з подібних курсів і розробляється програму праці. Особливий натиск робиться на підбір предметів, що мають практичну вартість у звичайнім домашнім життю.

Як навчальна організація, в початкових школах загальна робітня покористовується чимраз більшою увагою.

Дякі користи, які можна набути з такої загальної робітні, є слідуючі:

1. При такім способі навчання зводиться до купи, в одній робітні, діяльність, що має до діла з цілою низкою ріжних матеріялів і процесів.

2. Загальна робітня дає змогу набути велику кількість досвіду з ріжних фахів. Праця, організована на ґрунті одної робітні, дає змогу ученикові обсервувати працю инших учеників, чого не можна було-б мати тоді, як би навчання провадилось по одному якомусь фаху. Такі досвіди дуже значно поширюють механічні та індустріяльні знання ученика.

3. Праця ріжними знаряддями і вправа, яку ученик дістає при тім, помагає йому підготовитись до належного виконування домашніх і инших робіт.

4. Праця в загальній робітні може послужити підготовкою ученика, який опісля може записатись на фахові курси.

Хоч звичайних робітників ніколи не бракувало, але добре вправних, фахівців, все бракувало і бракує. Тому деякі великі заводи вдержують челядницькі школи з метою підготовки кваліфікованих робітників, які їм потрібні. Приміром, деякі залізниці і деякі великі механічні й електричні заводи вдержують підготовчі школи по своїм фахам, хоч, правда, практика показує, що цей спосіб освіти не є вистарчаючий, не є такий, щоб міг задоволити ті потреби, які помітні в цій царині. Ці потреби надолужують таки специяльні промислові денні і вечірні школи, а також специяльні курси, що істнують при ріжних звичайних школах.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

БАЛТІМОР, МД.

З хрестин на Рідну Школу.

В нашого громадянина Йосифа Приймака відбулися хрестини, на які запрошено споре число наших громадян.

А що були там свідомі Українці пізнати по тім, що коли п. Маньоська заговорила про старий край та потреби Рідної Школи, присутні зложи на край $20, які вже відіслано до Обєднання з призначенням на Рідну Школу.

Жертвували: Й. Приймак $5; Г. Шулька $3; по $2: п. Шулька, Ю. Дипський, М. Криж, а Ю. Маньоська $1.50; по $1: П. Боднар, п. Боднар, п. Криж, Н. Маньоська, а М. Маньоська 50 ц. Разом зібрано на тих щироукраїнських хрестинах $20.

ЕЛМАЙРА, Н. Й.

Чому не вдався баль на Рідну Школу.

В нашій місцевости нема ніякого життя. Як би хто її заклияв. По других громадах є люде, що мають серце для рідної землі, з якої ми вийшли, а в нас виглядає на таке, що ми самі виродки.

Хотіли і ми дещо зібрати, але все якось нам не складалося. Коли не було коляди на Рідну Школу, ані жадної иншої збірки, рішили ми устроїти баль. Але і той не вдався, бо наш парох о. Обушкевич москвофіл і не дбає за ніяку народну роботу, а навпаки ще її шкодить. Наш парох з проповідальниці зганив сам баль і ціль балю, а люде такі вірні свому парохови, що послухали і баль не вдався. А Рідна Школа замісць яких $100 дістала всего $4.25. Гарна поміч, нема що казати, і чим погордитися і повеличатися перед рідним краєм і перед тими інвалідами, що кров проливали за свій нарід.

Мали ми на квітну неділю велику параду, бо приїхав до нас епископ з Филаделфії. Приїхав до нас в той сам день, коли в Филаделфії обходив нарід 30-літні роковини нашого У. Н. Союза. Приїхав і говорив нам про жидівський Єрусалим, а за український нарід не почули ми ні одного слова. Взяв чек від церкви на $95 тай поїхав назад до Филаделфії. А руска церква св. Николая лишилася дальше рускою, а парох русским, а наші парохіяне Бог знає чим. І чи диво, що тут спить народна робота?

Українець.

З ІСТОРІЇ КАРТ ДО ГРИ.

Всюди на світі є тепер карти до гри, а на протязі небагатьох століть гра ця все більше приймається. Все таки, в порівнанні з иншими розривками, ця гра не є давна. Щоправда, вже Китайці мали знати карти 1120. року перед Хр. Літописи оповідають про цісаря, який придумав карти, щоби забавити свої двірські дами, яким скучалося. Але, як багато китайських прастарих вістей, і ця не має безперечних доказів. Найдавніші карти, які ще заховались, то є, мабуть, у лондонському азійському товаристві. Кажуть, що ці карти мають уже тисячу літ. Одначе найновійший дослідник карт, Алекс Проктор, є думки, що вони значно молодші. Загалом — наскільки відомо — в старині не знали карт, а також в Европі до 14-го століття не грали в карти, бо поет Петрарка не згадує їх у діяльозі про гри, а наводить там усі знані тоді забави й розривки. Перша автентична згадка про карти до гри в Европі походить із Франції з 1392. року. В рахунках скарбника короля Карла VI., Шарґо Пупара, є замітка, що заплачено за помальовання карт до гри. Отже вже тоді мусіли знати карти до гри, отже можна цей винахід визначити на другу половину 14-го століття. Тоді робили дуже коштовні карти, а щойно із винаходом дереворитів і штихів могли помножувати карти. Тоді принялася більше гра в карти. Число карт (талія) змінялося на протязі століть: насамперед було їх 21 штук, потім для одної гри треба було їх аж 78.

ЛІЛІЯ

Вона вмирала. Вже кілька день лежала нерухома, бліда, і з кожною годиною зменшувались її сили.

Коло її кімнатки в коритарі метушились люди — лікар, сестри милосердя та дехто з пансіонерів сеї санаторії для слабогрудих; вони тихенько снували повз дверей, прислухуючись, напружено чекаючи якого небудь звука з тої німої хати.

Не насмілювались увійти до вмираючої, боялися потурбувати її, боялись зустріти її повний туги й захололого одчаю погляд, побачити її, тоненьку нерухому постать, що якось безнадійно витягнулась на ліжку. Часами лікар забігав до неї; сидів 5—10 хвилин; виходив задуманий, стурбований; біг до салі, не відповідаючи на питання, якими закидали його всі, що [illegible] хорою, і ходив там з кутка в куток, повторяючи по французьки:

— Вона вмерла! Вона вмерла!

Вона, [illegible] з [illegible] повинна була одужати. Так постановив він ще тоді; коли перед двома роками весела, з ясними очима і червоними щоками, без одної легені вона бадьоро й легко підіймалась по сходах санаторії. Він памятає радісний усміх її і повний запалу покрик, коли вона побачила з вікна призначеної для неї хати далекі гори і мальовничі рівнини. Він не зрозумів, що вона сказала на чужій мові (російську мову знав, але якоюсь иншою, невідомою мовою говорила вона; потім дізнався, що то була мова „малоруська"), але зрозумів її, вона молода, енергічна жизнерадісна свою неволю в санаторії зустрічає весело, з надією зовсім одужати. І він присягнув собі, що вона буде здорова і знов вернеться до життя, яке покинула в Росії.

Лікар, як і вся санаторія, мало знав про неї; знав лише те, що з шіснацяти років по тюрмах тинялась вона — там і сухоти придбала. Про себе не любила оповідати, але коли розмова велась про Росію, про ту боротьбу, що так інтензивно провадилась там останніми часами, очи їй запалювались полумем, голос дзвенів і слова котились безперервним гарячим потоком. І не марно: вона привчила санаторію цікавитись тими страшними, величезними подіями, що відбувались в Росії, довела далеких від всякої політики Швайцарців і хорих, що цілком поринули в собі, слі[illegible] за своїм здоровлем, до того, що вони не могли дня перебути, щоби не перечитати в усіх газетах, які тільки діставали, про Росію, і ще потім розпитували її, що вона з російських газет вичитала. Але лікар забороняв їй часто виголошувати свої політичні промови — се втомляло її і зле впливало на її здоровле. Спочатку обурювалась, сперечалась з ним, а потім скорилася переконана, що так треба... треба для того, щоб вона швидче могла повернутись до того життя, про яке з таким запалом оповідала перед своєю авдиторією. І терпеливо слухала лікаря, зносила весь режім лікування, аби лиш зовсім одужати.

Що дня вона читала газети, ходила на прогульки, писала листи, читала книжки... Два рази на рік їй робилось зле; тоді тримали її цілими тижнями в ліжку. Тепер сеї зими начеб трохи одужала — одну легеню вдалось загоїти — і збиралась літом покинути санаторію, сю восьму тюрму, як жартуючи її називала, коли застудилась і мусіла лягти на цілий місяць. Їй дуже зле було; тоді через силу написала кілька слів комусь в Росію і чекала, що хтось приїде. Довго лежала й чекала — не приїздив ніхто — тільки лист дістала з вісткою, що той, кого вона чекала, не може приїхати, бо сидить в тюрмі. Цілими днями лежала вона сумна й слаба, і лікар не відходив від неї; потім нагло енергія повернулась до неї, ожила й одужала, і останній тиждень справді дуже гарно виглядала. Коли встала, жите так і кипіло в ній, метушилась, говорила багато про останні події в Росії, про Думу, газети читала всім, промови в Думі. Лікар любувався нею, радів за неї.

І ось несподівано знов заслабла; коли він увійшов, покликаний до неї позавчора, то злякався: немов смерть — бліда, непорушна була на ліжку, а в хаті стояли споковані куфри; на столі купка паперу, записаного її рукою на невідомій йому мові „Малоросів", з плямою засохлої крови на нім. Що вона хотіла? Що задумала? Їхати? Божевільна... зачекалаб ще трохи, може булаб зовсім здорова. А то слаба, тільки оживлена енергією, обхоплена баженнем життя, поспішила, і ся напружена метушня звалила її — мабуть на все...

І ходячи з кутка в куток лікар повтаряв в розпуці:

— І тепер вона вмерла, вона вмерла!

І він довго, довго ходив по салі, не відвідуючи хорої, бо коли він був у неї в останній раз, вона, як здавалось йому, спала: лежала з заплющеними очима, і злегка хвилювались її груди.

— И давно вона спит?

Лікар здрігнувся від несподіванки і підвів голову. Молодий чоловік, високий, чорнявий, з серьозно сумним виразом блискучих очей, які вдивлялись в нього запитуючо, стояв в двох кроках від нього, в руках тримав обережно білу лілію. Збуджений від своїх думок, в які він так глибоко поринув, лікар тепер змішався і не міг відразу зрозуміти, хто се і чого від нього вимагають... Вдивляючись в молодого чоловіка, що виборно вбраний, чисто виголений і елеґантний стояв, не зводячи з нього свого сумного погляду, лікар механічно повторив його питанне: давно вона спить? і слова чужої мови, які він сам вимовив, повернули його до дійсности.

— Да, да — хутко почав він, не зовсім добре вимовляючи слова чужої мови, — вона давно спит, часа 2, я думаю... Я заходіл к ней послі завтрака, она нічево не ела; молчала, смотрела в стену перед собой, потом закрила глаза... слаба вона очень. Ви...

— Я Петр Линицкій, єя друг; она мнє пісала раньше, но я не мог пріехать тогда... Мнє сказалі внізу, там, гдє вещі оставіл, что к ней нельзя, что она спіть. А я хотел би... можно к ней?

— Можно, — якось безнадійно махнув рукою лікар, але Петро не бачив сього руху і хутко вийшов до коритаря; там не було вже ні душі; шукав кімнату Насті; він памятав, що вона писала йому, що її „камера" в санаторії під числом 6.

Коли знайшов, застукав тихо до дверей.

— Можна увійти? — ледви стримуючи свій неспокій, що оволодів ним ще під час подорожи і все збільшувався, запитав він тремтячим голосом.

Тихо.

— Можна? — і відхилив двері, просовуючи туди голову.

Тихо.

Очевидно спить.

Він увійшов і став коло порога. Лілію все держав обережно перед себе. Щось затримувало його зробити крок далі, навіть порушитись з місця. „Най спить"... Розглядав хату. „Висока, біла, чиста і багато повітря — гарно для неї" думав про себе.

Коло вікон стояв стіл з книжками й паперами, порозкиданими в безладі, у всій же хаті була чистота й порядок. Мармуровий вмивальник, білі занавіски, чисті, ясного коліру меблі, білий полог, крізь який неврязно було видно ліжко. Очи Петра знов упали на ліжко і на нім зупинились.

— Настю, спите?— несамохіть вилетіло з уст його. — Не чуєте?

Тихо.

— Настю, ти спиш, ти не чуєш мене? — трівожним звуком розляглося в кімнаті і два кроки зовсім непомітно приблизили його до ліжка.

Тихо.

— Настусю!— Петро вже відкинув занавіску коло ліжка — ти спиш?

Схилився. Біла лелія затремтіла і впала на ліжко.

Ні! Бачу... Не спиш ти... Очи твої так виразно дивляться на мене... Ти мене бачищ, правда? Ти ж дивишся на мене.

Дві важкі сльози тихо скотились по блідих щоках і впали на вмерлу.

Очи її були широко розкриті і наче вдивлялись в сі другі, що схилились над нею; ще теплі руки простягнуті були вздовж тіла. Спокійне обличче звернене було до стелі.

— Так, моя кохана... ми ніколи не мали часу для себе, для свого життя, не мали права на своє щастє. Ти так казала. Тепер може маємо час... Тепер можу тебе цілувати, цілувати, моя кохана! Тепер ти тільки моя...

Клякнувши коло ліжка, він несамовито обнімав і цілував мертве тіло.

— Тепер, тепер я тебе зацілую...

Бистрі поцілунки розлягались серед мертвої тиши, і звуки їх — ніжні й легкі — губились самітні, не знаходячи відповіди... назавжди зникала без сліду.

Петро підвів голову і уважно подивився ще раз в великі блакитні очи, наче шукаючи в них сліду останньої думки. „Що думала перед лицем смерти? Чим занята була останній час перед тим, як лягла в ліжко?" Він окинув зором хату, жадаючи знайти що-небудь, щоби вказувало на самочуттє її останніми днями. „На столі так багато паперів... може що писала". І кинувсь до столу, схопив купку паперів, що посередині лежала. „Дорогий Товаришу... так, се до мене!"

Присівши на килимі коло ліжка, впився очима в рясні рядки дрібненьких, не зовсім рівно розкиданих букв.

„Дорогий Товаришу! Я вчера послала вам телеґраму, щоб не приїздили. Тепер же хочу докладно пояснити Вам, чому се. Та до того хочеться Вам богато написати; давно вже я се зробила.

„Знаєте, тоді як я до Вас писала, прохала Вас приїхати, не знаючи, що Ви в тюрмі. Мені було дуже зле, так, як ще ніколи тут не було, Я застудилась і надзвичайно ослабла — не знати було, чи виживу. І тоді мені так забажалось кого-небудь з близьких побачити. Моглаб попрохати маму, та боялася турбувати її: вона наплакалась би тут коло мене — тяжко булоб їй. З братів би кого хотіла побачити, але я знала, що обидва в тюрмі. Зостались Ви, Товаришу, і мені здавалось, що Ви приїхалиб, знайшлиб вільний час — хоча коротенький, тільки й Ви не на волі були, як я вже пізнійше дізналась. А останній час чекала Вас, так чекала; тепер же прохаю — не їдь

(Докінчення на 4-ій стороні).

ПРОТОКОЛ РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ

ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

яке відбулося на днях 17.—20. лютого 1926 р. в гол. канцелярії У. Н. Союза, 83 Ґренд Ст., Джерзи Сіті, Н. Дж.

(7)

ЗВІТ КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ.

ЗВІТ МОЛОДЕЧОГО ДЕПАРТАМЕНТУ У. Н. С.

за час від 1. липня 1925 до 31. грудня 1925.

	ПРИХІД:	РОЗХІД:
Липень	$2.636.57	$1.425.52
Серпень	2.868.94	651.50
Вересень	2.346.20	757.22
Жовтень	2.350.83	769.76
Падолист	2.358.49	289.52
Грудень	2.424.89	1.174.49
Разом	$14.985.92	$5.068.01

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем 30. червня 1925 р. остала	$38.876.44
Прихід за 6 місяців	14.985.92
Разом	$53.772.36
Розхід за 6 місяців	5.068.01
Готівка з кінцем 31. грудня 1925 р. остає	$48.704.35

Готівка знаходиться в слідуючих банках:

ФОНД ПОСМЕРТНИЙ:

Peoples Nat'l Bank, Elizabeth, N. J.	$24.301.65
Union County Trust Co., Elizabeth, N. J.	7.100.74
Разом	31.402.39

ФОНД АДМІНІСТРАЦІЙНИЙ:

Mutual Saving Fund Harmonia, Elizabeth, N. J.	$16.063.39
Union County Trust Co., Elizabeth, N. J.	1.238.57
Разом	17.301.96

БІЛЯНС.

Стан чинний:		Стан довжний:	
Готівка	$48.704.35	Фонд посмертний	$49.402.39
Морґеčі	18.000.00	„ адміністраційний	17.301.96
Разом	66.704.35	Разом	66.704.35

СТАРА РЕЗЕРВА.

З днем 30. червня 1925 р. остала готівка	$14.849.00
Процент за час 6 місяців	284.91
Разом	$15.133.91
За час 6 місяців доплачено до 3-ох посмертних запомог	235.00
З днем 31. грудня 1925 стара резерва остає	$14.898.91

Готівка находиться в банках:

New Jersey Title Guarantee Trust Co., Jersey City (time deposit)	$14.513.50
New Jersey Title Guarantee Trust Co., Jersey City (check acc.)	385.41
Разом	14.898.91

Загальний маєток Мол. Департаменту:

Молодечий Департамент	$66.704.35
Стара резерва	14.898.91
Разом	$81.603.26

ЗВІТ З КОНТРОЛІ ДРУКАРНІ СВОБОДИ

за час від 1. липня до 31. грудня 1925.

	ПРИХІД:	РОЗХІД:
Липень	$6.064.82	$5.418.77
Серпень	5,224.21	4,524.41
Вересень	6,133.15	6,575.11
Жовтень	5,436.51	5,576.33
Падолист	5.634.53	6.724.17
Грудень	9.843.03	9.476.91
	$38.336.25	$38.295.70

ЗІСТАВЛЕННЄ.

Готівка з кінцем червня 1925 року	$ 7.969.74
Прихід за час від 1-го липня до 30-го грудня 1925	38.336.25
Разом	$46.305.99
Розхід за час від 1. липня до 31. грудня 1925 року	38.895.70
Готівка з кінцем грудня 1925 остає	$8.010.29

Готівка знаходиться:

На чековій книжці	$7.634.84
В підручній касі	375.45
В газовій компанії	100.00
Разом	$8,110.29

ВАРТІСТЬ СВОБОДИ.

Готівка	$ 8,010.29
Вартість книжок	18,728.09
Папір	1,500.00
Депозит	100.00
Машинерія	14,174.23
Разом	$42,512.61
Довг до У. Н. Союза	16,000.00
Власна вартість Свободи	$26,512.61

ЗАГАЛЬНИЙ МАЄТОК У. Н. СОЮЗА.

Маєток У. Н. Союза	$1,334.415.47
Маєток Молодечого Департаменту	81.603.26
Разом	$1,416.018.73
Загальний маєток з кінцем 30. червня 1925 був	1,296.679.27
Чистий приріст за 6 місяців	119.339.46
Чистий приріст за перших 6 місяців	72.915.19
Приріст маєтку У. Н. Союза за 1925 рік	192,254.65
Маєток У. Н. Союза загальний	$1,416.018.73
Маєток Свободи	26.512.61
Загальний маєток У. Н. Союза	$1,442.531.34

До повисщого справоздання голова Контрольної Комісії д. Шараварко заявляє, що тому подає справозданнє за друге півроче 1925 р., бо за перший ліврік 1925 р. справозданнє контрольної комісії було вже в Свободі оголошене. Дальше в імени контрольної комісії заявляє, що комісія знайшла все в порядку.

Член контрольної комісії робить увагу, що в однім з банків знаходиться більше готівки, чим статут дозволяє держати в однім банку, а член контрольної комісії заявляє, що оден морґеч не впорядку, а саме С. Миляновича, бо залягає процент незаплачений.

На сі уваги відповідає гол. фінансовий секретар Р. Слободян і заявляє, що надвишка в банку знайшлася хвилево на чековім конті, якої ще не було часу ульокувати на стало, і пояснює, що надвишка тая і більше буде скоро інвестована в бондах або морґечах. Що до незаплаченого проценту від морґечу д. Слободян поясняє, що власне з тої причини сей морґеч находиться в процесі сканцельовання.

На поставлене і поперте внесеннє гол. предсідатель заряджує перерву на обід.

(Дальше буде)

Прижмуреним оком.

ІСТОРИЧНА МАПА.

Є у Львові такий собі професор університету Франца чи пак там „Яна Казімержа", що географію викладає. Ромер називається. Вже по прізвищи слідно, що Поляк, а по ділах!... Боженьку мій!

Національних „меншостей" страх не любить, а Українців, так і цілком не визнає. Нема, — тай тільки! Инша річ „щеп русіньскі". Такий то є, — і то з кількома навіть відмінами і нарічами. Є проте: гуцули, подоляне, волиняне,, бойки, малорусіни, малополяки...

Ті останні мешкають переважно в Галичині, яку п. Ромер Малопольщею прозвав, а столицею якої Львів хоче, як я зачував, переіменувати ще на Орлуф...

Це тому, щоб гармонійно для польського вуха звучало.

Той професор має ще иншу спеціяльність, — все ріжні мапи вимальовує... Видасть бувало мапу всесвіту, а на ній Польщу так і товстими лініями вимежовує, що аж в очі бе, страху наганяє. Недавно знов нову мапу розмалював. За шибою в польській книгарні „Атляс" у Львові висить, історично-політичну Польщу представляє... Станеш, придивляєшся, а в голові так тобі все і колом ходить. Страх — не мапа! Границі тут, границі там, границі сям! Червоні, зелені, фіолєтові, помаранчеві, драп, електрик... Скільки то праці коштувало, — уявляю собі.

Сидить собі вчений професор, по вченому губи язиком облизує і по вченому малює: — Була коли Польща на заході під Бреславом?

— Була!

Давай синю границю під Бреслав тягнути.

— Була коли під Берліном?

— Якже не була, була! Давай лінію драп.

— Була коли під Гамбурґом?...

— Гм, як не була, то могла бути, то значить ніяких перешкод не було, а коли... Льоґічно виходить, що була!

Давай лінію!... Малює професор, світовій науці та поезії прислугується.

А на сході подібно. По Київ границя есть, по Харків також, ну і по Дон підмальовано. Про Чорне море, — так і згадувати нічого. Польща тобі так на очах росте, як податок який!

Видавалосяб проте, що мапа ідеальна, в цілому культурному світі такої не найдеш! А все таки хиби є!

Думаєте, що бракує границь Польщі з 1795 року?...

Ні, не те; хиба показується куди більша: Бо возьмім на розум, — льогічно:

— Звідки Поляки походять?... Навіть кожда наша дитина, що хоча трохи визнається, скаже вам без надуми:

— З Азії!... Арійцями чейже були, не так?....

Звідтам принесло їх в Европу, звідтам прийоми геройські принесли, світ покорювали...

А на мапі проф. Ромера кресів азійських немає! А повинні бути! Історично-ж! Три моря булиб у професора Ромера, по Тихому океані флісаки плавалиб, як кити або окуні які!

А так? Балтійська калабаня, Чорне море і Дон всего на всього.

Посол Прушиньский цеї мапи, на мою думку, — ніяк не похвалить.

Втратив змогу скликати ще одно віче у Львові за прилученням Азії до Польщі. І Европа не буде вдоволена, і польські фашисти ні, і редакція „Зиза" ні!... Подумайте, — ізза такої дурниці!

Просто смішно... і зовсім не патріотично.

Ох, ще як не патріотично, пане Ромер!

Аристид Шишка.

(Докінчення зі сторони 3-ої).

де, не треба. Я вже одужала.

„Не смійтеся: справді одужала!

„Розуміється, я не така здорова, як на шістнацятім році, коли мене у-перше посадили в камяний мішок, з якого опівночи водили „на допрос" перед очи цілого ареопаґу, що поважно сидів коло столу, вкритого зеленим сукном. І не так здорова, як була до тої осінньої ночи, коли мене везли під дощем 20 верств до міської тюрми. І все-ж таки я одужала. Я почуваю в собі таку жизненну силу, таку енерґію, таку бадьорість... І тіни немає тої Насті, яка не що-давно лежала на ліжку безсила й слаба.

„Не треба, щоб Ви приїздили ще й тому, що я їду... Так, я постановила зовсім покинути санаторію, і я їду. До товаришів, до того життя, без якого так нудьгую. Не знаю, чи зрозумієте Ви, чому я власне тепер хочу їхати. Бачите, се й для мене несподіванка. Мене мали випустити з санаторії влітку — мені передавали, що лікар казав так (знаете, лікар такий симпатичний, так чудово відноситься до мене), і я доси покірно і терпеливо перебула сі 2 роки в санаторії... Які роки!

„До речі: не легко ж се було мені, Товаришу! Мене, яка звикла од ранку до ночи кипіти в окропі життя, цілком віддаючись своїй роботі, одірвали від нього, завезли в се спокійне місце, де мушу, підлягаючи режімови майже все святкувати. Пильнувати свого здоровля, бути спокійною, виконувати всі приписи, зосереджувати всі думки на своїй особі, застерігаючись доста почитати, щоб не пошкодити собі — таким життєм я повинна була жити і терпеливо чекати: коли кінець йому. Від тої хвилі, як я вступила тут в свою хату, мене не покидає бажаннє й віра: мене тут вилічать, я одужаю... І тому покірно чекала. Та ще тоді, як привезли мене сюди — слабу, з кашлем, що розривав мені груди, без одної легені і з нецілою другою — я перший раз дійсно спочивала після останньої тюрми. Але що ліпше почувала себе, то більше хотілось повернутись до життя, особливо останній рік, коли таке дивне, величезне й захоплююче робилось в Росії. Мітінґи, забастовки, масовий рух до чогось нового, прекрасного й свобідного... а тут ліки, турботи про здоровлє, термометри. Іноді я іронізувала з себе; се я, переконана пролетарка, проживаю в санаторії 100 рублів в місяць, що мати присилає, і здалека стежу за тією боротьбою, що так напружено провадиться тепер, читаючи ґазети між сніданком і обідом. Але вгамовувала себе: терпливости, терпливости...

„І ось на початку весни значно поліпшилося здоровлє моє, і я вся поринула в мріях про будучину, про те життє, до якого мала повернутись небавам. Успіх робітничого руху, перші виступи наших товаришів в Думі, вплив сього на маси — звістки про се так ґарно впливали на мене і надавали мені енерґії. Але наґло я захорувала; така дурниця — застудилась і пролежала в ліжку цілий місяць. Справді, дуже зле було мені, але я боролась уперто з хоробою і перемогла її. Тепер же я така здорова, повна сил і енерґії. І тяжко вже мені тут... хочеться розгорнути всі свої сили, ужити, використувати їх, замість того, щоб марно ґинули тут. Вся та робота, якій я віддавалась, як ще здорова була, видається тепер мені такою маленькою: ті спілки, грамоти, реферати, конспіративне друкованнє відозв... Тепер широкий шлях, тепер маса заговорила, тепер лунає голос народнього депутата, ґазети наші друкуються отверто — яка багата і плодюча, величезна і важна перед нами робота! Я їду, їду!

„Не знаю, що лікар скаже... мабуть не дозволить. Та то все одно...

„Довго обмірковувала: яка здорова, а в сім я майже переконана — то час вже повернутись до справжнього життя; як я ще хора, — то, очевидно, й зовсім не можу як слід одужати і тоді, для чого ж чекати смерти тут? Краще ту решту життя віддати своїй дорогій праці, най там я помру — серед свисту куль і нагаїв, під звуки гордих пісень рідного народу. Най там — як не витримає тіло моє— перерветься моє життє... лиш не тут конати. Та для чого про смерть? Я повна сил, я відчуваю їх, що клекочуть в мені, і не занапащу їх в сій тихій щілині. Памятаете, Товаришу, в Надзона:

Воздуху, простору, пламен-
[ныхъ рѣчей,
Чтобы жить для жизни, а не
[для могилы,
Всѣмъ біеньем сердца,
[всѣмъ огнем страстей.

Сі вірші я деклямувала з надзвичайним запалом перед 7 роками, коли ще була в останній клясі ґімназії; памятаю, я й товаришка поїхали човном і десь на зеленім острові я сими віршами висловила свій потяг до життя правдивого, повного, до боротьби енерґійної і завзятої за все прекрасне й справедливе. Тоді ще багато де чого не розуміла; тепер же, коли я дуже добре знаю, за що і як боротись, чого домагатися, вся істота моя переповнена бажаннєм жити для життя, а не для могили, і як та 15-ти літня Настя я рвуся до того життя всею душею.

„Але Ви всетаки не розумієте, чому я не можу ще посидіти 2—3 місяці, коли я витримала тут при всім тім 2 роки.

„Се вже просто випадково. Читаю ґазети що-дня, і ось вчера прочитала, що одна політична Д. задушилась своєю косою в тюрмі. І дивно: ростріли, шибениці, нагаї, катування — все се, про що читаєш щодня, бо сим наповнені всі ґазети, знаєш все се, бо сим наповнено тепер життє нашої вітчини — не збентежили мене так, як сі сухі й короткі стрічки. Звикла вже я до всього сього „безумія і ужаса", як що можна до нього звикнути; але се... Чи є що більш жахне й глибоко траґічне, як вбийство себе, знищеннє себе?

„Чи є стан більш тяжкий і страшний, як той, коли нема куди йти і лишається одна смерть... Смерть... А життє таке глибоке й прекрасне само в собі!

„Знаєте: коли я читала про се, я сиділа в нашім саді коло санаторії, який ожив, відродився, повний сонця і пахощів весни.

„І ся смерть... Вона, ся жінка, що сама перервала своє життє, була повна сил і радости життя... і всеж таки відібрала собі його. О! яке ж мусить бути тепер життє! Тоді я й відчула, що не можу довше тут сидіти, що поїду... І я зібралась; поспішно посклaдала річи і сіла Вам писати.

„Тепер як вже рішила їхати, я думаю про силу всіляких річей: як мати зрадіє, коли побачить мене здоровою, і Ви, Товаришу, також, правда? Хочеться швидче побачити всіх, і мою маленьку кімнатку і ту лілію, що під вікном моїм цвіла; я її так любила, ту білу лілію, що під вікном моїм цвіла; я її так любила, ту білу лілію. Я писала, щоб Ви привезли її мені; правда, в тім листі, я багато зайвого написала. Даруйте мені, Товаришу, того листа — тоді, коли писала його, дуже слаба і знервована я була і не могла взяти себе в руки... Ах, як я мрію тепер про свою будучу роботу, як я рвуся до неї. Вже швидко, швидко... Як давно ми не бачились, правда? І я дуже хочу Вас побачити! Будемо знов укупі працювати!

„Знаєте, хоч я тепер під дуже тяжким вражіннєм самовбивства Д., проте я захоплююсь мріями й думками про будучину і як ранійш так палко вірю в краще життє, яке колись настане і до якого ми прокладаємо шлях величезним числом жертв упертої боротьби. І час, давно вже час спинити сю річку крови, що так широко розливається. Товаришу, руку! Як швидко побачимось".

Петро перегорнув останню сторінку: засохлий крівавий струмочок перерізував її вздовж. „Значить, зараз по листі лягла і більше не встала", якось механічно промайнуло в його голові.

Поклав лист до кишені і підвівся.

— Ти хотіла мене бачити? Стиснути руку мені? Ось я! І ти жалуєш за тими ніжними щирими словами, що написала мені, як дуже слаба була! А я дякую тобі за них. Ніколи не чув їх від тебе, хоч знав, що любиш мене, бо ти сувора була до себе, до свого особистого життя. Аж тепер написала — і я дякую тобі.

— Ти так рвалася до життя... „Чтобы жить для жизни, а не для могилы"... А для чого ти жила? „Для жизни, а не для могилы"... і ти вмерла... вмерла... А я і лілію тобі привіз; яка ніжна, як пахне, — і Петро підніс квітку до губ мертвої; струмок крови, ще не зовсім засохлої офарбував край пелюстка.

— Знаєш, — тихо-тихо вимовив Петро, вкладаючи квітку мертвій на груди, знаєш, чому ти лілію так любила? — Ти сама лілія — ніжна, суворо-чиста, ідеально прекрасна...

— Чи ти знаєш, як багато зробила ти для нашого спільного діла? Як свято шанується імя твоє серед товаришів і того люду, для якого робила ти і за який життє своє віддала?

Чи ти знаєш, як я люблю тебе!

І припав до мертвої, тихими поцілунками вкриваючи сукню, руки, щоки.

Осяєне сонцем, яке кидало останні проміні на ліжко, блищало золотом волоссє; тіло наче ожило, щоки світились, і тільки блакитні спокійні очи з непорушним виразом та біла лілія з крівавим пелюстком утворювали загадкову дізгармонію.

Наталя Романович.